

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ÚROVEŇ MAPOVÝCH DOVEDNOSTÍ ŽÁKŮ

Lenka Havelková, Martin Hanus

Klíčová slova: review, mapové dovednosti, vliv faktorů, mapa, student

Hlavním cílem této studie je na základě review výzkumů proběhlých v uplynulých 30 letech identifikovat faktory, které se prokázaly být určující pro úroveň mapových dovedností jedince. Analýza těchto empirických studií pomůže odhalit, které faktory jsou nejčastěji považovány za ovlivňující úroveň mapových dovedností, a zda výzkumná pozornost jim věnovaná odpovídá výsledkům a závěrům těchto výzkumů. Nadto na základě

kategorizace studií dle testovaného druhu mapové dovednosti, respektive věku respondentů, bude zjištěno, zda vliv identifikovaných faktorů je závislý na dalších proměnných.

Nacházíme se ve vizuální době, která klade zvýšený nárok na vzdělávací systém, neboť je u žáků nezbytné rozvíjet nový typ gramotnosti zahrnující mapové dovednosti. Hanus a Marada (2014, s. 416) je definují jako „komplexnější způsobilost člověka (sycenou schopnostmi, zkušenostmi, stylem učení, motivy, prožitky a znalostmi) k rozličným činnostem s mapou“. Primárně můžeme rozlišovat mezi činnostmi spojenými s využitím již zhotovených map a tvorbou map. Mnozí autoři dále rozlišují tři druhy dovedností využití map – čtení, analýzu a interpretaci map (např. Hanus a Marada, 2014; Liebenberg, 1998; Muehrcke a Muehrcke, 1992; Wiegand, 2006).

Pro využití potenciálu map je nezbytné identifikovat faktory, které mohou ovlivnit úspěšnost při práci s mapou. Na základě principu kartografické komunikace je možné jednotlivé dílčí faktory rozčlenit do tří hlavních skupin – charakteristika uživatele mapy, charakteristika mapy a vnější faktory (Koláčný, 1969; Wood, 1972).

V rámci této studie byly analyzovány empirické výzkumy publikované mezi lety 1986 a 2016, které se věnovaly testování úrovně mapových dovedností studentů a zároveň ověřovaly, zda tato úroveň je závislá na určitých nezávislých proměnných. Celkově bylo identifikováno 64 výzkumů, v nichž byl souhrnně ověřován vliv 92 faktorů. Tyto faktory i samotné studie byly dále pro účely této review kategorizovány dle několika hledisek a byly vytvořeny pojmové mapy názorně poukazující na četnost prokázání vlivu jednotlivých faktorů a na jejich případnou provázanost s dalšími zkoumanými proměnnými.

Výsledky studie poukázaly na značné množství faktorů ovlivňujících úroveň mapových dovedností. Nejvíce bylo identifikováno faktorů charakterizujících uživatele mapy. Nadto některé z nich (pohlaví a věk studenta) patří mezi faktory, jejichž vliv byl nejčastěji prokázán. Byly však nalezeny i vnější faktory a faktory charakterizující zvolenou mapu, které mají prokazatelně vliv na úroveň mapových dovedností, mimo jiné metoda výuky, komplexita mapy či testovaný druh dovedností. Není tak překvapivé, že byly dále identifikovány faktory specifické pouze pro některý druh mapových dovedností.

Bibliografie

Hanus, M., & Marada, M. (2014). Mapové dovednosti: vymezení a výzkum. *Geografie*, 119(4), 406–422.

- Kolářný, A. (1969). Cartographic information – a fundamental concept and term in modern cartography. *The Cartographic Journal*, 6(1), 47–49.
- Liebenberg, E. C. (1998). Teaching map use in a multicultural environment. *South African Geographical Journal*, 80(2), 111–117.
- Muehrcke, P. C., & Muehrcke, J. O. (1992). *Map use: reading, analysis, and interpretation*. Madison: JP Publications.
- Wiegand, P. (2006). *Learning and teaching with maps*. New York: Routledge.
- Wood, M. (1972). Human factors in cartographic communication. *The Cartographic Journal*, 9(2), 123–132.